

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Investice do rozvoje a vzdělávání

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Vytvořeno v rámci projektu Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost
CZ.1.07/2.3.00/09.0194 Digitální portfolio

Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava

Moderní metody uchovávání a šíření výsledků výzkumu a vývoje

Zpracovala

Daniela Tkačíková

Ostrava 2010

Tento projekt je spolufinancován z ESF a státního rozpočtu ČR.

Neprodejné
ISBN 978-80-248-2159-7

Obsah

1	Úvod.....	4
2	Důležité pojmy	6
3	Strategie otevřeného přístupu k výsledkům výzkumu a vývoje	11
3.1	Časopisy vydávané v režimu otevřeného přístupu	11
3.1.1	Směšené časopisy	15
3.2	Repozitáře.....	19
3.2.1	Open source software pro budování repozitářů.....	19
3.2.2	Oborově zaměřené (tematické) repozitáře.....	22
3.2.3	Institucionální repozitáře	25
3.2.4	Otevřené repozitáře	26
4	Otevřený přístup a autorské právo	27
4.1	Creative Commons	27
5	Výhody otevřeného přístupu k výsledkům výzkumu a vývoje	30
5.1	Iniciativy a doporučení na podporu otevřeného přístupu	31
5.1.1	Hlavní iniciativy, deklarace či doporučení	32
5.2	Otevřený přístup a citační ohlasy	33
6	Literatura.....	36
7	Užitečné zdroje informací k OA a repozitářům.....	37

1 Úvod

Rozvoj moderních informačních a komunikačních technologií v posledních desetiletích ovlivnil komunikaci vědeckých poznatků, přinesl nové formy publikování a šíření výsledků výzkumu a vývoje. Jednou z důležitých aktivit, které ovlivňují nejen uživatele, autory, ale např. také poskytovatele finanční podpory na řešení projektů výzkumu a vývoje, je hnutí otevřeného přístupu¹.

Podpora otevřeného přístupu k vědeckým publikacím na nejrůznějších úrovních sebou přináší nutnost mít alespoň základní povědomí o tom, jaké výhody či nevýhody, výzvy a možnosti tento nový způsob šíření vědeckých informací přináší. Nejde totiž o okrajové aktivity posledních let², ale o záležitosti, které jsou již v celosvětovém měřítku chápány jako prospěšný nástroj a jeden z důležitých předpokladů pro úspěch výzkumu a vývoje, včetně úspěšného zhodnocení finančních prostředků vynakládaných na vědu z veřejných zdrojů³.

Česká republika je zatím ve srovnání s jinými zeměmi z pohledu otevřeného přístupu k výsledkům výzkumu a vývoje zdá se poněkud pozadu, přestože se alespoň podpisem pod deklarace vyzývající k podpoře této myšlenky formálně vláda i některé významné instituce připojily. Uplatnění zatím myšlenky otevřeného přístupu našly především v oblasti vydávání časopisů⁴, ale pokud jde o repozitáře, zvláště *otevřené* repozitáře, nejsme v Česku skoro ani na začátku⁵.

Cílem tohoto textu je seznámit zájemce o danou problematiku – troufám si napsat, že mít tyto znalosti by mělo být samozřejmostí pro každého akademického pracovníka – se

¹ Open Access Movement

² History of the Open Access Movement, http://open-access.net/de_en/general_information/what_does_open_access_mean/history/

³ Alliance for Taxpayer Access, <http://www.taxpayeraccess.org/>

⁴ V DOAJ (Directory of Open Access Journals) je v současnosti (duben 2010) registrováno 35 časopisů z České republiky, viz <http://www.doaj.org/doaj?func=journalsByCountry&cId=50&year=2010>.

⁵ Univerzity v České republice zatím přistoupily jen k budování systémů, v nichž zveřejňují elektronické verze svých vysokoškolských kvalifikačních prací (VŠKP), mnohé je ovšem zpřístupňují pouze interním uživatelům. Otevřený přístup k výsledkům výzkumu a vývoje je ovšem něco jiného než neomezené zpřístupnění VŠKP, přestože i to je v zahraničí jednou z paralelních a podporovaných aktivit. V hodnocení repozitářů *Ranking Web of World Repositories*, <http://repositories.webometrics.info/>, byl DSpace na VŠB-TUO, <http://dspace.vsb.cz/>, zařazen mezi 400 nejvýznamnějších repozitářů na světě jako jeden ze dvou repozitářů v ČR, které se do Top 400 dostaly. Druhým českým repozitářem je repozitář Univerzity Pardubice, <http://dspace.upce.cz/>.

základními pojmy, které se k problematice otevřeného přístupu vztahují. Vzhledem k tomu, že otevřený přístup k informacím z výzkumu a vývoje je úzce spojen s prostředím Internetu, není jistě problémem, aby si zájemce rozšířil základní znalosti a dovednosti s využitím nástrojů, které jsou na webu k dispozici pro vyhledávání (např. vyhledávač Google) prostřednictvím pojmů, které jsou v tomto textu použity a ve stručnosti vysvětleny.

V závěru textu je uveden nejen seznam užitečné literatury, kterou je možné pro získání hlubších znalostí prostudovat, ale také odkazy na nejvýznamnější informační zdroje dostupné na Webu. Jde o kvalitní informační zdroje, jejichž průběžným sledováním získá zájemce o problematiku otevřeného přístupu a repozitářů aktuální přehled o vývoji v této oblasti.

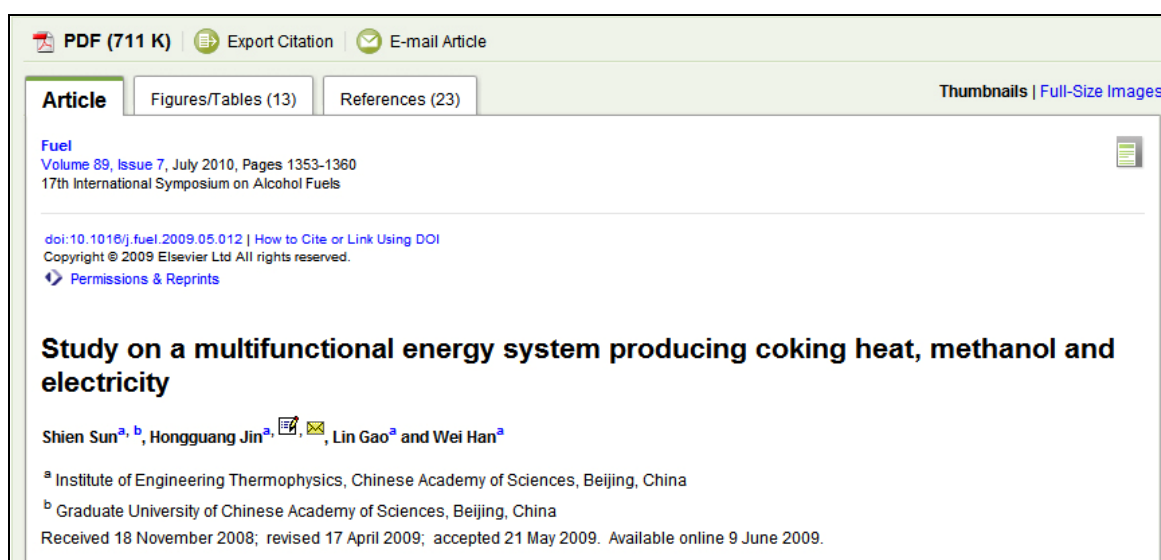
Poznámka: V textu je na některých místech namísto českého termínu „otevřený přístup“ pro zjednodušení používán výraz „OA“ odvozený od anglického výrazu „open access“.

2 Důležité pojmy

Recenzní řízení (angl. *peer-review*)

Recenzní řízení⁶ je považováno za základní podmínku kvality vydávaných publikací.

V průběhu vývoje vydávání vědeckých a odborných časopisů se stalo samozřejmou součástí vydavatelské praxe. Rukopisy nabídnuté autory k publikování jsou šéfredaktorem časopisu na základě postupů stanovených vydavatelem nebo redakční radou konkrétního časopisu předávány k posouzení odborníkům. Recenzní řízení by mělo být objektivní, věcné a rychlé (ve skutečnosti ovšem často rychlé není⁷).

Zdroj: ScienceDirect⁸ © Elsevier

Obrázek 1 Často bývá doba od obdržení příspěvku vydavatelem (článek z obrázku: 18. 11. 2008) po jeho oficiální zveřejnění v renomovaném časopise (červenec 2010⁹) poměrně dlouhá, svůj podíl na tom má bezesporu i recenzní řízení. Článek z obrázku byl na ScienceDirect zveřejněn již 9. června 2009 jako tzv. *Article in Press*.¹⁰

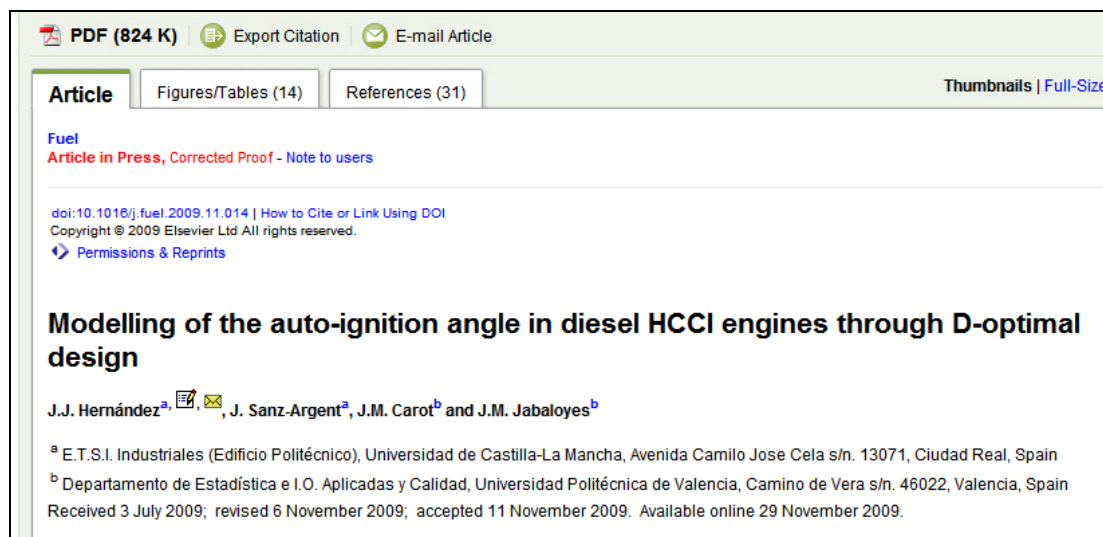
⁶ Pro zájemce o problematiku recenzního řízení je možné doporučit studii: WARE, Mark. *Peer review: benefits, perceptions and alternatives* [online]. PRC Summary Papers 4. London : Publishing Research Consortium, c2008 [cit. 2010-04-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.publishingresearch.net/documents/PRCSummary4Warefinal.pdf>>.

⁷ Problémům recenzního řízení je věnována kniha: WELLER, Ann C. *Editorial peer review: its strengths and weaknesses*. ISBN 1-57387-100-1.

⁸ <http://www.sciencedirect.com/>; <http://dx.doi.org/10.1016/j.fuel.2009.05.012>

⁹ Elektronické verze časopisů jsou dnes oproti papírovým výtiskům dostupné zpravidla se značným předstihem.

¹⁰ *Articles in Press* na ScienceDirect jsou recenzované články přijaté ke zveřejnění v časopisu. Mohou se zde vyskytovat tři typy takových „článků v tisku“: 1. Přijaté rukopisy (Accepted manuscripts): recenzované příspěvky přijaté ke zveřejnění redakční radou časopisu, které ještě nebyly editovány a formátovány podle stylu

Zdroj: ScienceDirect¹¹ © Elsevier

Obrázek 2 Article in Press, Corrected Proof (článek v tisku, opravená korektura) na serveru ScienceDirect

Anonymní recenzní řízení (angl. *blind peer review*)

Jedna z variant anonymního recenzního řízení je založena na tom, že autoři neznají identitu recenzentů (angl. *single blind peer review*). Toto recenzní řízení zatím zřejmě v praxi stále převažuje. Alternativou, která je považována za objektivnější způsob posuzování, je zpracovávání oboustranně anonymních recenzních posudků. V tomto případě ani autoři, ani recenzenti, neznají navzájem svou identitu (angl. *double blind peer review*). Recenzenti bývají zpravidla externí spolupracovníci, nejsou spjati s vydavatelem či redakční radou.

Otevřené recenzní řízení (angl. *open peer review*)¹²

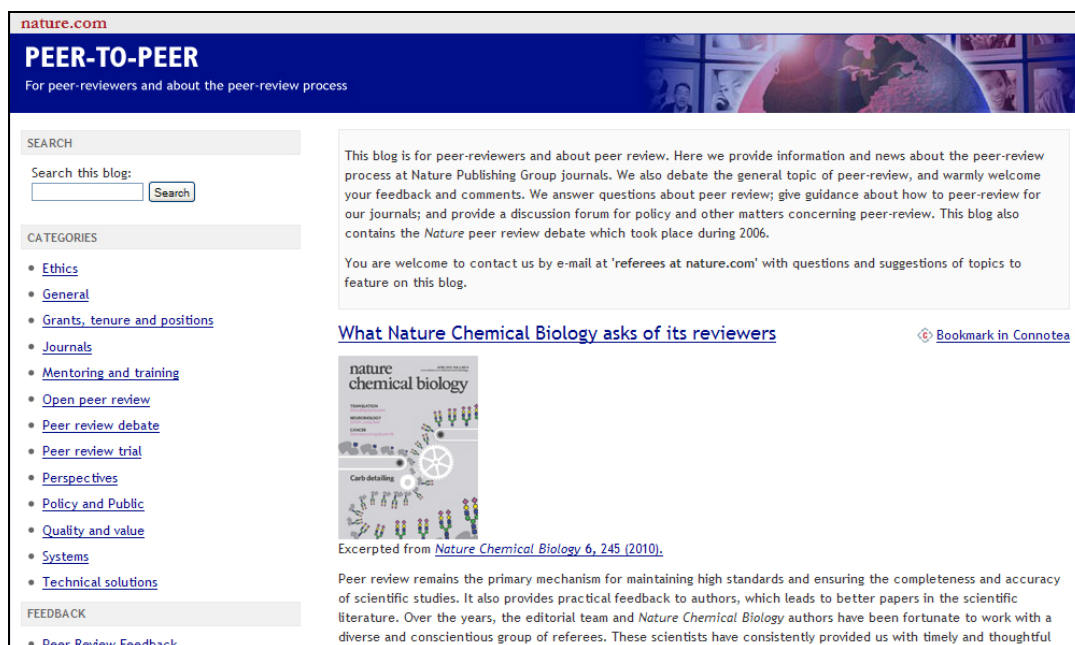
Tento typ je relativně novou formou recenzního řízení. Jména recenzentů jsou při něm známa, autor má možnost reagovat na posudky, recenze někdy doprovázejí i publikovaný článek.

daného časopisu. 2. Neopravené korektury (Uncorrected proofs): tyto články již byly editovány a formátovány pro zveřejnění v časopisu, ale nebyly autory potvrzeny, jejich text se před oficiálním zveřejněním ještě může změnit. 3. Opravené korektury (Corrected proofs): tyto články již byly opraveny i autory a mohou už obsahovat i informace o čísle a stránkování.

¹¹ <http://www.sciencedirect.com/>; <http://dx.doi.org/10.1016/j.fuel.2009.11.014>

¹² Více k této problematice např. na Open Peer Review, http://p2pfoundation.net/Open_Peer_Review

S elektronickým publikováním se rozvíjí ještě další alternativa otevřeného recenzního řízení – rukopis je nabídnut k otevřenému připomínkovému řízení také odborné komunitě.¹³

Zdroj: Peer-To-Peer, © 2010 Nature Publishing Group¹⁴

Obrázek 3 Blog Peer-To-Peer¹⁵ vydavatelství Nature Publishing Group je věnován informacím o novinkách v oblasti recenzního řízení.

Recenzovaný časopis (angl. *peer-reviewed journal*)

Časopis, který využívá pro hodnocení autory zaslaných rukopisů odborníky na danou problematiku. Tito odborníci jsou vybíráni redakční radou časopisu podle potřeb a zaměření

¹³ Otevřené recenzní řízení se poprvé objevilo v roce 1996 v časopise Journal of Interactive Media in Education, <http://www-jime.open.ac.uk/about.html#lifecycle>; v roce 1999 přešel na tento typ recenzního řízení British Medical Journal, <http://resources.bmj.com/bmj/reviewers>; v roce 2006 otevřel diskusi k recenznímu řízení časopis Nature: Nature Peer Review Trial and Debate, <http://www.nature.com/nature/peerreview/>; ke změnám viz též např. článek: The Editors of The New Atlantis. Rethinking Peer Review. *The New Atlantis*. Summer 2006, no. 13, s. 106-110. Dostupný rovněž z WWW: <<http://www.thenewatlantis.com/publications/rethinking-peer-review>>. ISSN 1543-1215.

¹⁴ <http://www.nature.com/>

¹⁵ <http://blogs.nature.com/peer-to-peer/>

daného časopisu. Příspěvky (články) jsou zpravidla recenzovány dvěma až třemi nezávislými odborníky. Na základě recenzního řízení je rozhodnuto o přijetí nebo odmítnutí rukopisu.¹⁶

Preprint

Preprint je koncept vědeckého článku určeného k publikování v recenzovaném časopisu, který ještě neprošel recenzním řízením. Podle jiné definice může jít o příspěvek, který dosud nebyl publikován, avšak prošel již recenzním řízením. Z informací na serveru **SHERPA/RoMEO**¹⁷, který sleduje podrobně nakladatelskou politiku ve vztahu k ukládání publikací autory do repozitářů, vyplývá, že rozdílným chápáním pojmu preprint může docházet k nedorozumění především ve vztahu k autorskému právu. Proto je zde preprint chápán jednoznačně jako verze příspěvku *před recenzním řízením*. Preprinty najdete např. v repozitáři CERN.¹⁸

Postprint

Postprint je autorská verze příspěvku přijatého ke zveřejnění ve vědeckém časopisu po recenzním řízení s případnými revizemi, úpravami a opravami provedenými na základě doporučení recenzentů. Nejde však o dokumenty identické s verzí publikovanou v časopisu. Shoda je pouze v obsahu dokumentu.

Pokud je příspěvek publikován v časopisu v režimu otevřeného přístupu (včetně tzv. *placeného* otevřeného přístupu), bývá zpravidla možné využít jako tzv. postprint (např. pro uložení do repozitáře instituce) publikovanou verzi dokumentu¹⁹.

Základní charakteristika postprintu:

- dokument vytvořený autorem²⁰ (zpřístupňovaný zpravidla ve formátu PDF),
- obsahuje úplný text i s obrázky,
- jeho vědecký obsah je identický s publikovanou verzí,

¹⁶ Příklady: Peer review policy for journals published by BioMed Central, <http://www.biomedcentral.com/info/about/peerreview/>; IOP Journals Referee services, <http://atom.iop.org/atom/usermgmt.nsf/refereeservices>

¹⁷ <http://www.sherpa.ac.uk/romeoinfo.html>

¹⁸ CERN Preprints, <http://cdsweb.cern.ch/collection/CERN%20Preprints?ln=cs>

¹⁹ SHERPA/RoMEO: Publishers allowing the deposition of their published version/PDF in Institutional Repositories, <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/PDFandIR.html>

²⁰ rukopis (angl. *manuscript*)

- neobsahuje prvky publikované verze příspěvku (logo nakladatele, informace o časopisu, stránkování a další obvyklé údaje podle návrhu vzhledu dokumentu v daném časopise).

Eprint

Eprint je elektronická verze preprintu nebo postprintu.²¹ Může jít o elektronickou kopii jakéhokoli publikovaného vědeckého výstupu (článku v časopisu, kapitoly z knihy, konferenčního příspěvku apod.), ale často i o nepublikované rukopisy.

Zdroj: Webové stránky Open Access Week²²

Obrázek 4 Logo otevřeného přístupu²³

Otevřený přístup (angl. *open access*)²⁴

Otevřený přístup²⁵ představuje nový model vědecké komunikace, jehož výsledkem je volný a neomezený přístup k literatuře publikované především ve vědeckých časopisech (ale např. také k disertacím a dalším typům vysokoškolských kvalifikačních prací, ke sborníkům z vědeckých akcí, případně k dalším dokumentům obsahujícím informace z oblasti výzkumu a vývoje řazeným pod souhrnný název šedá literatura, nebo k materiálům určeným pro vzdělávání).

²¹ HARNAD, Stevan. *Electronic Preprints and Postprints* [online]. 2003 [cit. 2010-04-29]. Dostupný z: <<http://cogprints.org/3019/>>.

²² <http://www.openaccessweek.org/>

²³ <http://www.openaccessweek.org/profiles/blogs/open-access-logo>

²⁴ Jako protiklad k otevřenému přístupu jsou v angličtině používány tyto výrazy: restricted access, toll access, closed access.

²⁵ <http://www.eprints.org/openaccess/>

3 Strategie otevřeného přístupu k výsledkům výzkumu a vývoje

Především ve vztahu k vědeckým časopisům (angl. *scholarly journals*) a v nich publikovaným příspěvkům jsou využívány **dvě strategie** k dosažení otevřeného přístupu²⁶:

- prostřednictvím časopisů vydávaných v režimu otevřeného přístupu, tzv. **zlatá cesta** k otevřenému přístupu (angl. *gold road²⁷ to open access*), jde o jeden ze způsobů elektronického publikování ve smyslu vydavatelské činnosti,
- budováním otevřených repozitářů (angl. *open repositories*), tzv. **zelená cesta** k otevřenému přístupu (angl. *green road to open access*), která představuje paralelní způsob volného zpřístupnění dokumentů, které byly zpravidla publikovány tradičním způsobem (v recenzovaných časopisech, sbornících z konferencí nebo v monografiích)²⁸.

3.1 Časopisy vydávané v režimu otevřeného přístupu

Vydávání časopisů²⁹ v režimu otevřeného přístupu (*OA journals, open access journals*) je považováno za významnou strategii k dosažení cílů myšlenky otevřeného přístupu k publikacím, které byly financovány z veřejných zdrojů. Otevřený přístup samozřejmě není zadarmo. Existuje několik finančních modelů pro vydávání OA časopisů³⁰, podstatné však je, že tyto časopisy existují a jejich obsah je přístupný bez zpoplatnění ze strany uživatele.

²⁶ The green and the gold roads to Open Access, <http://www.nature.com/nature/focus/accessdebate/21.html>

²⁷ Někdy je používán místo *road* výraz *route*.

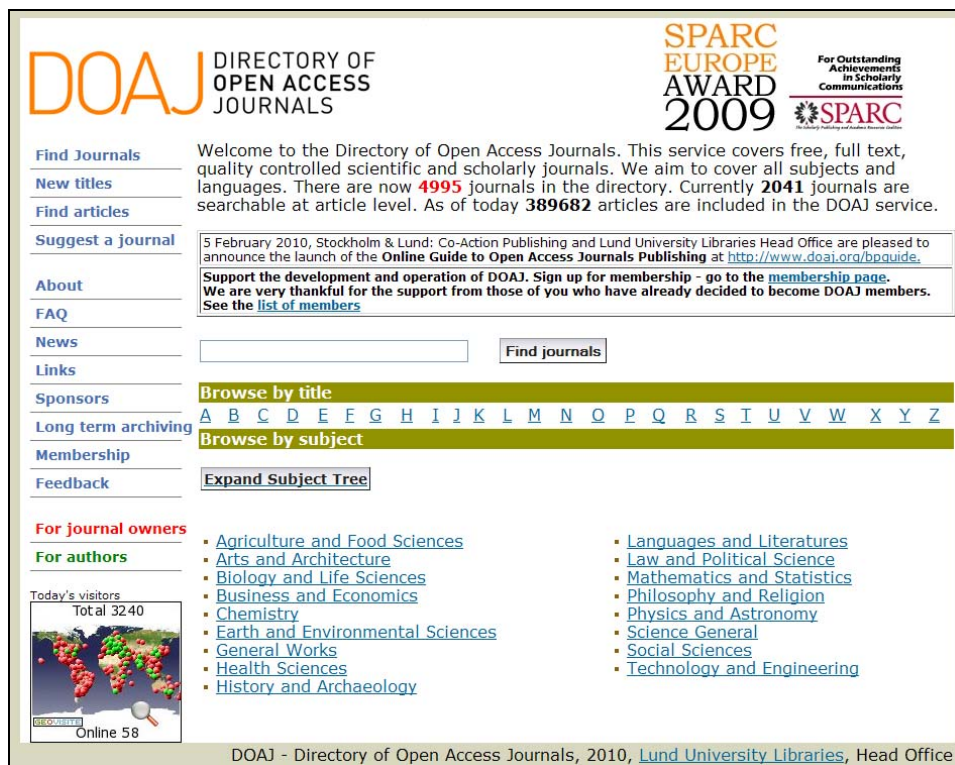
²⁸ Repozitáře ovšem mohou obsahovat i nepublikované dokumenty, např. prepriny, nebo tzv. šedou literaturu, např. vysokoškolské kvalifikační práce, nepublikované výukové materiály, interní dokumenty, výzkumné zprávy apod., přičemž nemusí jít vždy o otevřený přístup ke všem v repozitáři uloženým dokumentům, některé mohou být přístupné jen oprávněným uživatelům v dané instituci nebo komunitě.

²⁹ Nejen časopisů, ale také monografií, více na webu OASIS:
http://www.openoasis.org/index.php?option=com_content&view=article&id=348&Itemid=381

³⁰ Podrobné informace najde zájemce na webu OASIS:
http://www.openoasis.org/index.php?option=com_content&view=article&id=347&Itemid=377

Zdrojem informací o OA časopisech je adresář DOAJ. Pro případné zájemce o vydávání OA časopisů je možné doporučit příručku, která shrnuje nezbytné podmínky pro zajištění kvality těchto publikací³¹.

- **DOAJ**, Directory of Open Access Journals, <http://www.doaj.org/>
- **Online Guide to Open Access Journals Publishing**, <http://www.doaj.org/bpguide/>

Zdroj: DOAJ, 2010, Lund University Libraries

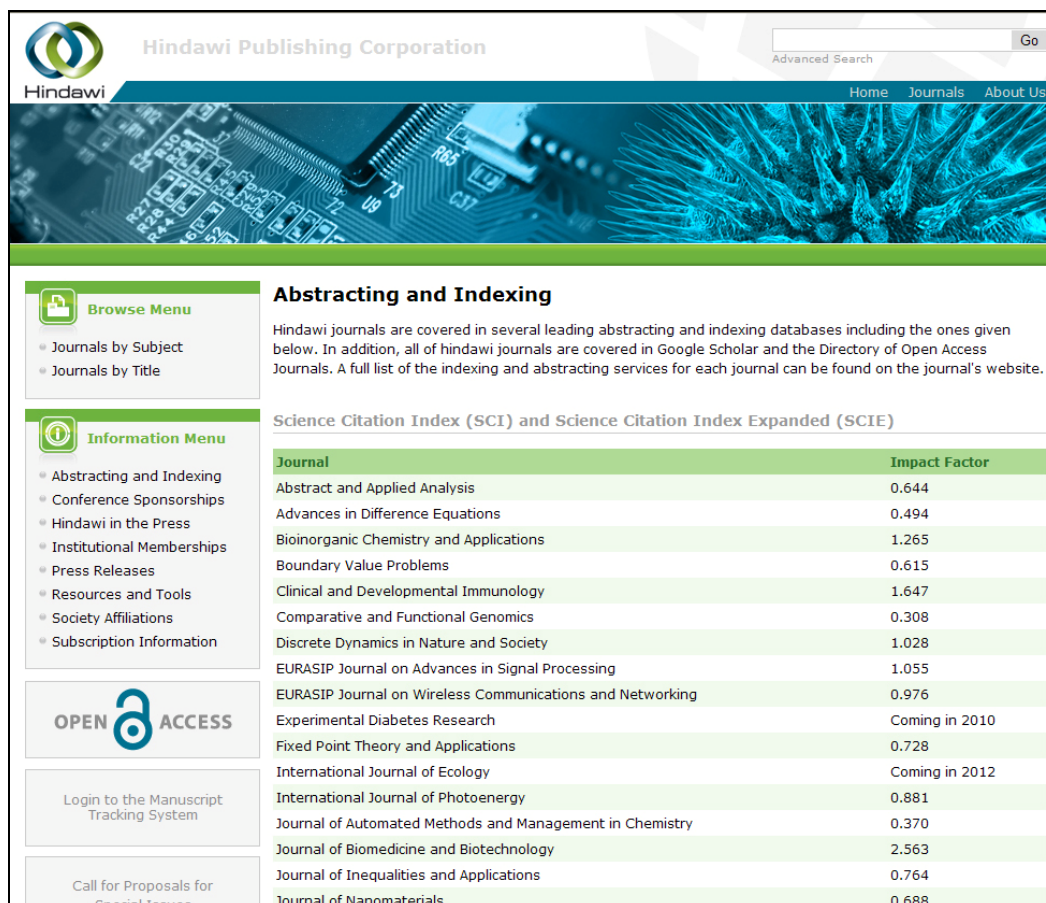
Obrázek 5 OA časopisy zařazené do DOAJ musí splňovat požadovaná přísná kritéria kvality, přesto v adresáři denně přibývá několik nově zařazených titulů

Jako příklad skutečně kvalitně vydávaných OA časopisů mohou sloužit tituly nakladatelství **Copernicus Publications**³² či **Hindawi**³³.

³¹ Zájemcům o vydávání OA časopisu je možné doporučit také knihu, která se rovněž věnuje této problematice: SOLOMON, David J. *Developing Open Access Journals: A Practical Guide*. ISBN 978-1-84334-339-4.

³² <http://publications.copernicus.org/index.html>

³³ <http://www.hindawi.com/>

Hindawi Publishing Corporation

Advanced Search

Home Journals About Us

Abstracting and Indexing

Hindawi journals are covered in several leading abstracting and indexing databases including the ones given below. In addition, all of hindawi journals are covered in Google Scholar and the Directory of Open Access Journals. A full list of the indexing and abstracting services for each journal can be found on the journal's website.

Science Citation Index (SCI) and Science Citation Index Expanded (SCIE)

Journal	Impact Factor
Abstract and Applied Analysis	0.644
Advances in Difference Equations	0.494
Bioinorganic Chemistry and Applications	1.265
Boundary Value Problems	0.615
Clinical and Developmental Immunology	1.647
Comparative and Functional Genomics	0.308
Discrete Dynamics in Nature and Society	1.028
EURASIP Journal on Advances in Signal Processing	1.055
EURASIP Journal on Wireless Communications and Networking	0.976
Experimental Diabetes Research	Coming in 2010
Fixed Point Theory and Applications	0.728
International Journal of Ecology	Coming in 2012
International Journal of Photoenergy	0.881
Journal of Automated Methods and Management in Chemistry	0.370
Journal of Biomedicine and Biotechnology	2.563
Journal of Inequalities and Applications	0.764
Journal of Nanomaterials	0.688

Zdroj: Hindawi, Copyright © 2010 Hindawi Publishing Corporation

Obrázek 6 OA časopisy nakladatelství Hindawi se mohou oprávněně chlubit získaným impakt faktorem³⁴

BioMed Central³⁵, Public Library of Science³⁶, MDPI Publishing³⁷ nebo Co-Action Publishing³⁸ jsou dalšími vydavateli OA časopisů, jejichž aktivity jsou mezi odbornou veřejností dobře známy.

³⁴ <http://www.hindawi.com/ai.html>

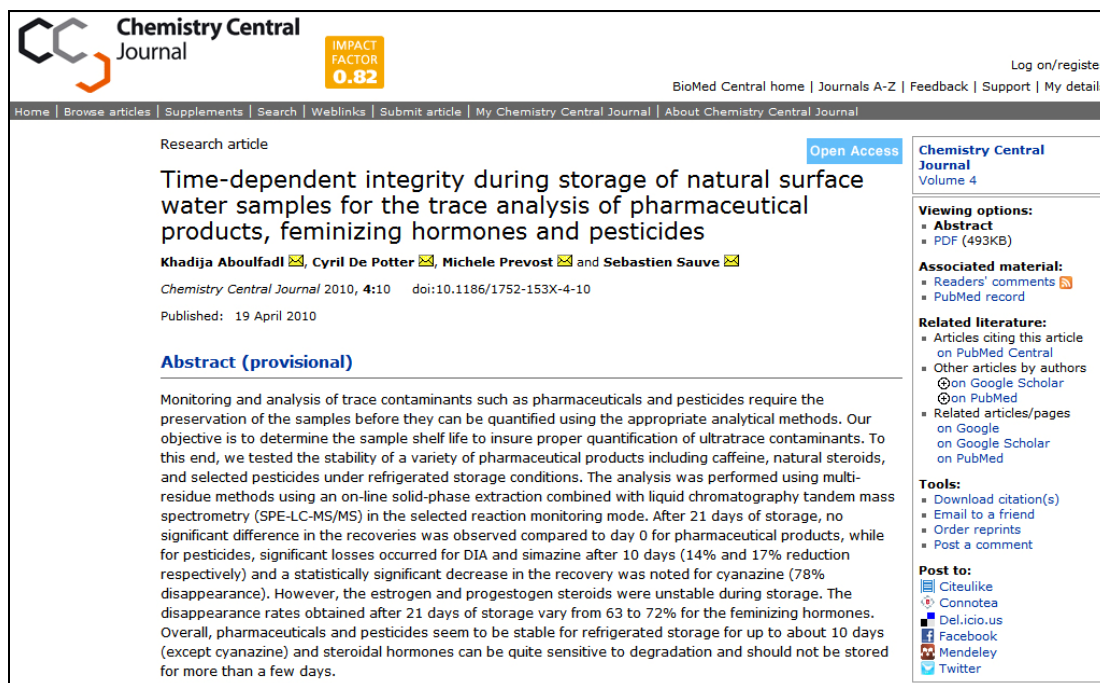
³⁵ <http://www.biomedcentral.com/>; původně samostatný OA vydavatel BioMed Central je v současnosti součástí vydavatelství Springer; viz tisková zpráva: Springer Acquires BioMed Central Group, <http://www.springer.com/societies?SGWID=0-40801-6-661409-0>; přístup k některým časopisům BioMed Central vyžaduje předplatné, ne všechny jsou tedy vydávány v režimu OA

³⁶ <http://www.plos.org/journals/index.php>

³⁷ <http://www.mdpi.com/>

³⁸ <http://www.co-action.net/>

Vydavatelé OA časopisů jsou sdruženi v Open Access Scholarly Publishers Association, **OASPA**³⁹.

Zdroj: Chemistry Central Journal⁴⁰ © 1999-2010 Chemistry Central Ltd

Obrázek 7 Součástí BioMed Central jsou i Chemistry Central⁴¹ a PhysMath Central⁴². Časopis Chemistry Central Journal má v roce 2010 teprve 4. ročník, ale už se chlubí impakt faktorem.

K publikačním aktivitám je možné využít i open source software, např. publikační systém **DPubS** (Digital Publishing System)⁴³, který byl vyvinut knihovnou na Cornell University a je úspěšně využíván pro vydávání OA časopisů i monografií nejen na této univerzitě.

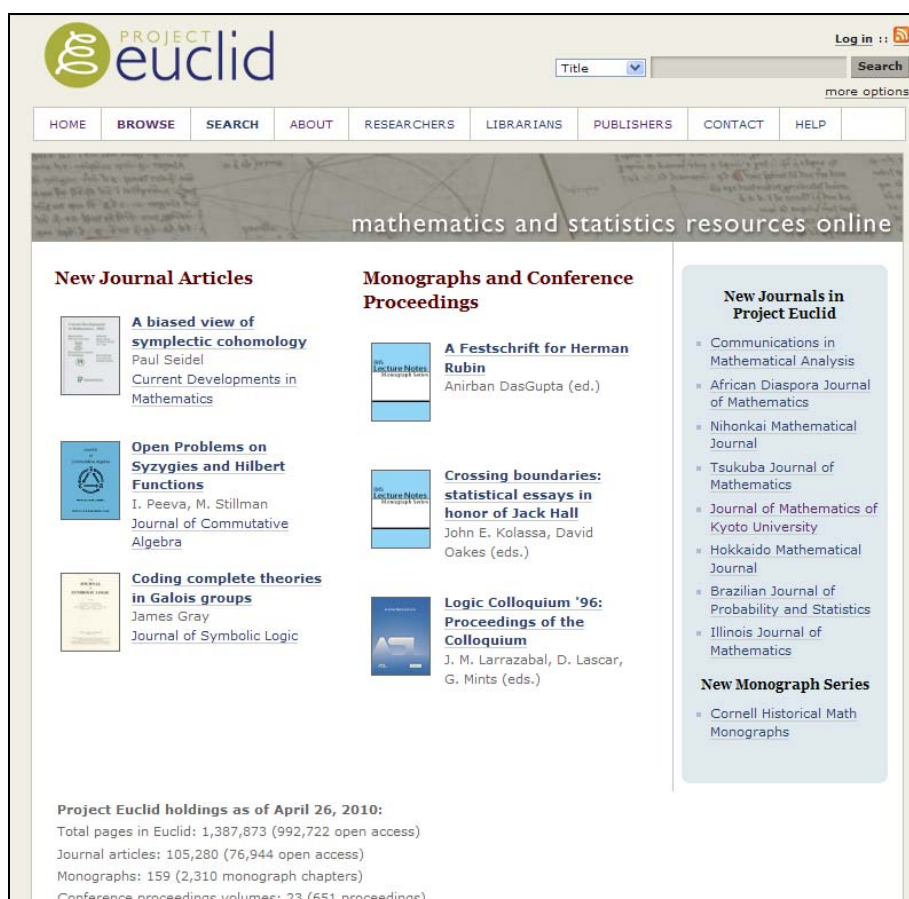
³⁹ <http://www.oaspa.org/>

⁴⁰ doi:10.1186/1752-153X-4-10

⁴¹ <http://www.chemistrycentral.com/>

⁴² <http://www.physmathcentral.com/>

⁴³ <http://dpubs.org/projects.html>, viz rovněž DPubS Wiki, <https://confluence.cornell.edu/display/dpubs/Home>

Zdroj: Project Euclid⁴⁴, ©2010 Cornell University Library⁴⁵

Obrázek 8 Projekt Euclid zaměřený na vydávání knih a časopisů z oblasti matematiky a statistiky využívá publikační systém DPubS

3.1.1 Smíšené časopisy

Někteří vydavatelé časopisů, které jsou založeny na tradičním modelu zpoplatnění přístupu k publikovaným časopisům formou předplatného, nabízejí v současnosti autorům možnost otevřeného přístupu k jejich publikacím v recenzovaných časopisech. Pro tento typ časopisů je používán výraz smíšené časopisy (angl. *hybrid journals*). Jde hlavně o vědecké společnosti, jež takto poskytují autorům možnost zvolit si „otevřený přístup“ ke svým publikacím, jako např. American Institute of Physics⁴⁶ nebo EDP Sciences⁴⁷. Stranou ovšem nezůstávají ani

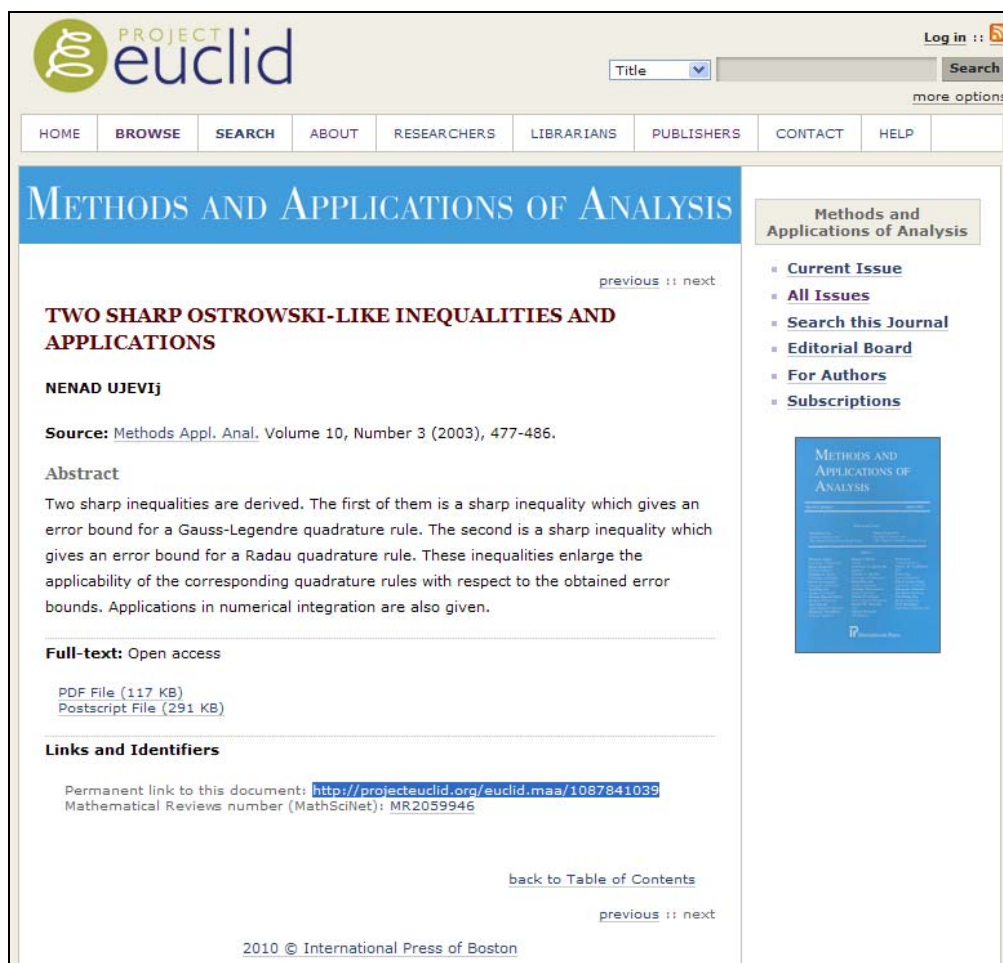
⁴⁴ <http://projecteuclid.org/>

⁴⁵ <http://www.library.cornell.edu/>

⁴⁶ http://journals.aip.org/au_select.html

⁴⁷ http://www.epjap.org/index.php?option=com_content&task=view&id=188&Itemid=239

komerční nakladatelství, viz např. **Open Choice**⁴⁸ nakladatelství Springer nebo **iOpenAccess**⁴⁹ společnosti Taylor & Francis.

Zdroj: Project Euclid, ©2010 Cornell University Library⁵⁰

Obrázek 9 Článek z OA časopisu Methods and Applications of Analysis vydávaného v rámci projektu Euclid⁵¹ nakladatelstvím International Press⁵²

Znamená to, že autor (jeho instituce) zaplatí za tuto možnost stanovený poplatek, na základě něhož je pak článek dostupný v režimu otevřeného přístupu. Často to ovšem znamená, že

⁴⁸ <http://www.springer.com/open+access/open+choice?SGWID=0-40359-0-0-0>

⁴⁹ http://www.informaworld.com/smpp/authors_journals_iopenaccess

⁵⁰ <http://www.library.cornell.edu/>

⁵¹ <http://projecteuclid.org/euclid.maa/1087841039>

⁵² <http://www.intlpress.com/>

instituce pak platí vlastně dvakrát, jednak za otevřený přístup, jednak za předplatné k danému časopisu. Někteří nakladatelé však umožňují snížit předplatné v závislosti na rozsahu otevřeně přístupných článků. Výhodou pro autory je v takovém případě bezproblémová možnost uložení a zpřístupnění článku také do otevřeného repozitáře.

Podrobné informace o tomto typu vědeckých časopisů je možné najít na webu:

- **The Directory of Open Access & Hybrid Journals,**
<http://www.doaj.org/doaj?func=forAuthors>
- **SHERPA/RoMEO: Publishers with Paid Options for Open Access,**
<http://www.sherpa.ac.uk/romeo/PaidOA.html>

SHERPA RoMEO ... opening access to research
[Home](#) | [Guidance](#) | [Repositories](#) | [Projects](#) | [Links](#) | [About](#) | [Contacts](#)

Publisher copyright policies & self-archiving
[RoMEO Home](#) | [Search RoMEO](#) | [Browse RoMEO Publishers](#) | [Suggest a Publisher](#)

Use this site to find a summary of permissions that are normally given as part of each publisher's copyright transfer agreement.

Search
 Search ☒ Journal titles or ISSN ☐ Publisher names
 for
 find ☐ contains or ☒ starts with or ☐ Exact phrase only ☐ ISSN
 Show open access mandate compliance in results for:

Browse
 • [All publishers](#)
 • [Green publishers](#)
 • [Blue publishers](#)
 • [Yellow publishers](#)
 • [White publishers](#)
[What the colours mean.](#)

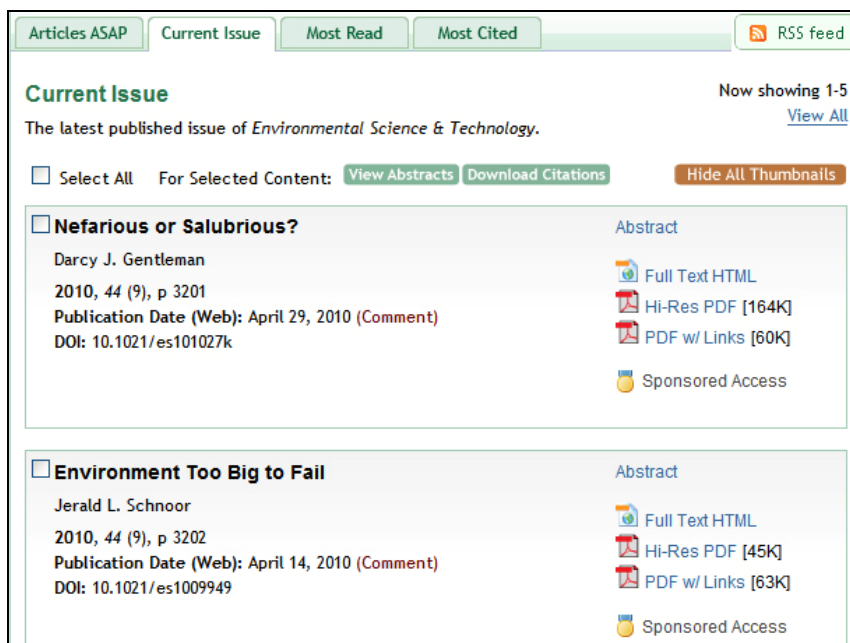
RoMEO News
 • [Latest Updates to RoMEO](#)
 • [FAQ](#)
 • [RoMEO reaches 700 Publishers](#) - 11- February-2010
 • [SHERPA/RoMEO API V.1 now switched off!](#) - 11-January-2010
 • [Major Upgrade to RoMEO released](#) - 22-Oct-2009
 • [RoMEO reaches 600 publishers](#) - 27-May-2009
 • [JULIET: Selected research funders' grant expenditure](#)
 • [Publishers Allowing use of their PDFs in Repositories](#)
 • [Publishers with Paid Options for Open Access](#)

Recently Added Publishers [RSS1 Feed](#)
 • [Aerospace Medical Association \(AsMA\)](#) - 30-Apr-2010
 • [Universidad Nacional de Córdoba, Unidad Ejecutora CEA-CONICET](#) - 30-Apr-2010
 • [Ames Foundation at the Harvard Law School, The](#) - 19-Apr-2010
 • [American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance](#) - 29-Mar-2010
 • [National Institute for Materials Science \(NIMS\)](#) - 15-Mar-2010

Zdroj: SHERPA/RoMEO⁵³, © 2006-2008, University of Nottingham

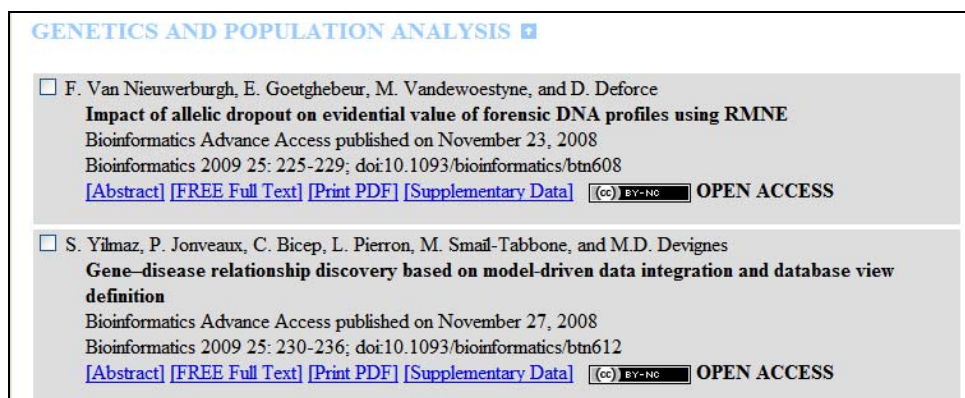
Obrázek 10 Na serveru SHERPA/RoMEO najdou autoři užitečné informace nejen o tom, kteří nakladatelé umožňují autorům ve svých (smíšených) časopisech publikování v režimu OA, ale především informace o tom, jakým způsobem (za jakých podmínek) je možné publikované recenzované články uložit do repozitářů. Jsou zde také velmi užitečné informace o smlouvách s nakladateli a jejich politice ve vztahu k autorskému právu (viz *copyright transfer agreement*).

⁵³ <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/>

Zdroj: ES&T⁵⁴ Copyright © 2010 American Chemical Society (ACS)⁵⁵

Obrázek 11 ACS nabízí autorům možnost publikovat v režimu OA v rámci ACS AuthorChoice⁵⁶; že jde o OA článek, zjistí uživatel podle ikony *Sponsored Access* pod odkazy na plný text

Zdroj: Bioinformatics⁵⁷, Copyright © 2010 Oxford University Press⁵⁸

Obrázek 12 Oxford University Press nabízí autorům pro publikování v režimu OA svůj program Oxford Open⁵⁹; OA články jsou přístupné pod licencí Creative Commons: Attribution-Non-

⁵⁴ Environmental Science & Technology, <http://pubs.acs.org/journal/esthag>

⁵⁵ <http://portal.acs.org/>

⁵⁶ <http://pubs.acs.org/page/policy/authorchoice/index.html>; poplatky za publikování článku v programu ACS AuthorChoice se pohybují od 1 tis. do 3 tis. USD za článek v závislosti na tom, zda je autor členem ACS nebo zda jeho situace předplácí časopisy, které ACS vydává

⁵⁷ <http://bioinformatics.oxfordjournals.org/content/vol25/issue2/index.dtl>

⁵⁸ <http://www.oup.co.uk/>

⁵⁹ <http://www.oxfordjournals.org/oxfordopen/>

Commercial 2.0 UK: England & Wales; Uved'te autora-Neužívejte dílo komerčně 2.0 UK: England & Wales

3.2 Repozitáře

Digitální repozitáře

Digitální repozitář je místo, v němž jsou uchovávány digitální dokumenty a data způsobem, který umožňuje jejich dlouhodobé využívání. Je to tedy kolekce (sbírka) digitálních dokumentů (objektů). Digitální repozitář zahrnuje nejrůznější funkce a mechanismy na podporu importu, exportu, ukládání, identifikace, vyhledávání i uchovávání digitálních objektů, včetně nástrojů na podporu workflow pro vkládání dokumentů koncovými uživateli (autory). Pro budování digitálních repozitářů je využíváno komerční⁶⁰, ale především volně dostupné programové vybavení. Do nástrojů na budování repozitářů jsou postupně doplňovány další funkce, které umožňují získávat řadu užitečných informací o využívání uložených dokumentů (návštěvnost, počty stažení, citační ohlasy, propojování s dalšími službami apod.).

3.2.1 Open source software pro budování repozitářů

Otevřené repozitáře využívají nejčastěji open source software založený na otevřených standardech. Tyto standardy zajišťují interoperabilitu⁶¹ a tím i mnohonásobné využití informací uložených v repozitářích. Využívání systémů založených na otevřených standardech obecně usnadňuje spolupráci, ale také např. hodnocení instituce (srovnání vědeckých výsledků s jinými institucemi). Konkrétně u institucionálních repozitářů je jednou z mnoha výhod používání otevřených standardů jejich význam pro sdílení dat a jejich integraci do větších celků na národní i mezinárodní úrovni (viz např. portály **DRIVER**⁶², **DART-Europe E-theses Portal**⁶³ nebo **BASE**⁶⁴).

⁶⁰ Například DigiTool společnosti ExLibris, <http://www.exlibrisgroup.com/category/DigiToolOverview>, nebo VITAL společnosti VTLS, <http://www.vtls.com/products/vital>

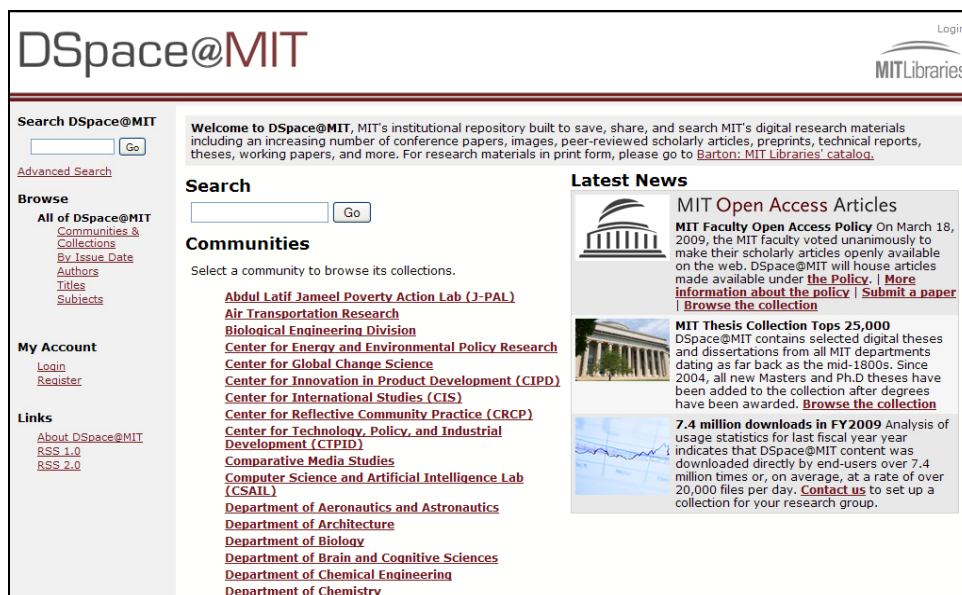
⁶¹ schopnost systémů vzájemně si poskytovat služby a účinně spolupracovat, mj. i díky využívání stejných standardů

⁶² <http://www.driver-community.eu/>

⁶³ <http://www.dart-europe.eu/basic-search.php>

⁶⁴ <http://digital.ub.uni-bielefeld.de/>

Jedním z důvodů pro budování institucionálních repozitářů je větší míra dostupnosti otevřeně přístupných publikací a tím i zvýšení povědomí o dané instituci širokou odbornou veřejností. Díky snadnému sběru metadat a jejich začlenění do dalších mezinárodně využívaných nástrojů pro práci s odbornými informacemi lze tohoto cíle dosáhnout bez zbytečné pracnosti a vysoké finanční náročnosti.

Zdroj: DSpace@MIT⁶⁵

Obrázek 13 Open source software DSpace je systém pro budování digitálních repozitářů (úložišť), který byl vytvořen vývojáři z MIT⁶⁶ Libraries a HP (Hewlett-Packard) Labs; byl poprvé zveřejněn v listopadu 2002⁶⁷.

Mezi nejrozšířenější open source programové vybavení používané pro budování repozitářů patří **DSpace**⁶⁸, **EPrints**⁶⁹, **Fedora Commons**⁷⁰ a **Digital Commons**⁷¹, software vyvinutý v CERN – **CDS Invenio**⁷² nebo v Německu využívané programy **OPUS**⁷³ a **MyCoRe**⁷⁴.

⁶⁵ <http://dspace.mit.edu/>

⁶⁶ Massachusetts Institute of Technology, <http://web.mit.edu/>

⁶⁷ SMITH, MacKenzie et al. DSpace : an open source dynamic digital repository. *D-Lib Magazine* [online]. 2003, vol. 9, no. 1, January [cit. 2010-04-29]. Dostupný na WWW: <<http://dx.doi.org/10.1045/january2003-smith>>. ISSN 1082-9873.

⁶⁸ <http://dspace.org/>; DSpace má nejvíce instalací po celém světě, v ROAR je evidováno 577 repozitářů budovaných v prostředí DSpace (duben 2010)

⁶⁹ <http://www.eprints.org/>

⁷⁰ <http://www.fedora-commons.org/>

⁷¹ <http://www.bepress.com/ir/>

⁷² <http://cdsware.cern.ch/invenio/index.html>

Zdroj: DSpace na VŠB-TUO⁷⁵

Obrázek 14 Open source DSpace využívá i Ústřední knihovna VŠB-TUO; zatím bohužel nikoliv k budování *otevřeného* repozitáře...

Zdroj: Kyoto University Research Information Repository⁷⁶

Obrázek 15 DSpace je rozšířen skutečně po celém světě – KURENAI: Kyoto University Research Information Repository

⁷³ <http://samos.bsz-bw.de/>

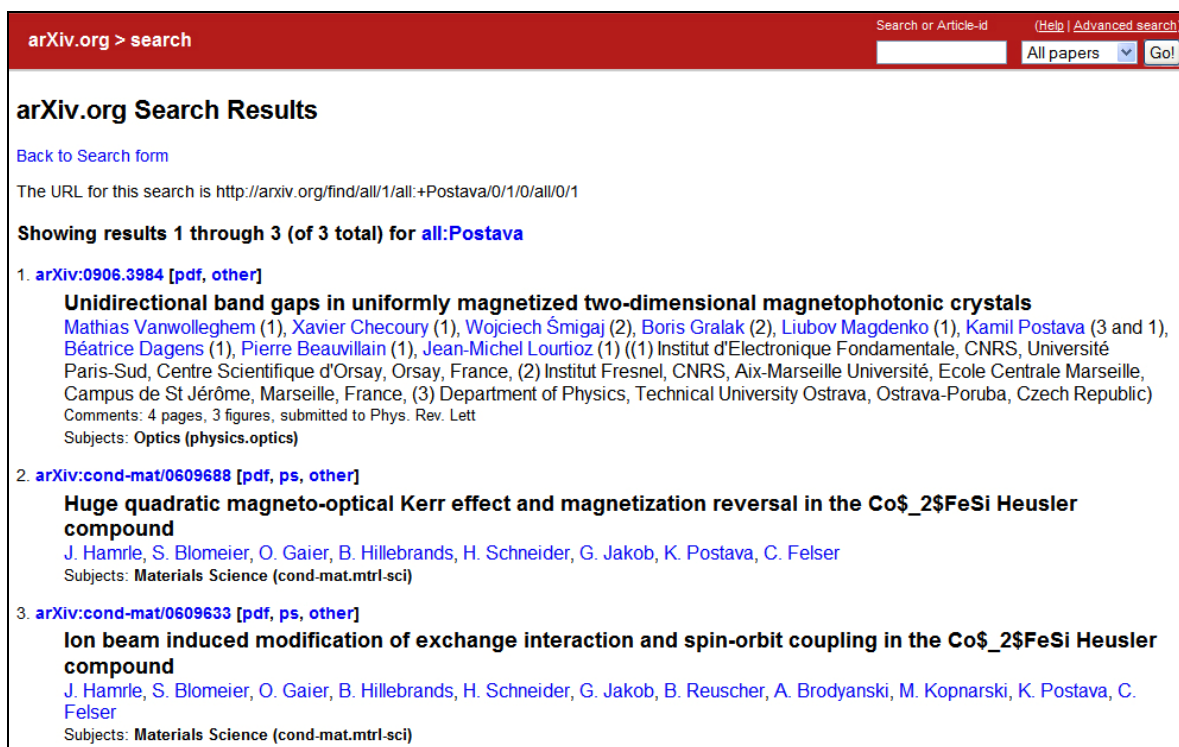
⁷⁴ <http://www.mycore.de/index.html>

⁷⁵ <http://dspace.vsb.cz/>

⁷⁶ <http://repository.kulib.kyoto-u.ac.jp/dspace/>

3.2.2 Oborově zaměřené (tematické) repozitáře

Tento typ repozitářů slouží určité vědecké komunitě a je spravován některou významnou vědeckou institucí (často univerzitou). Jde o centrální repozitář, do něhož sami autoři vkládají preprinty nebo postprinty svých publikací. Pravděpodobně nejznámějším repozitářem tohoto typu je **arXiv.org**⁷⁷, který umožňuje otevřený přístup k více než 600 tisíc eprintů z oblasti fyziky, matematiky, vědy o počítačích, kvantitativní biologie, financí a statistiky.

Zdroj: ArXiv.org

Obrázek 16 Výsledky vyhledávání v repozitáři arXiv ukazují, že v něm lze nalézt i práce autorů z VŠB-TUO (členem kolektivu autorů je doc. Dr. Mgr. Kamil Postava z institutu 516)

Jako další příklady tematicky zaměřených repozitářů je možné uvést:

- **PubMed Central (PMC)**⁷⁸, <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/>
- **CiteSeer^x**, Scientific Literature Digital Library and Search Engine, <http://citeseerx.ist.psu.edu/>
- **RePEc** (Research Papers in Economics), <http://repec.org/>

⁷⁷ <http://arxiv.org/>

⁷⁸ Viz rovněž UK PubMed Central, <http://ukpmc.ac.uk/>

Voluntary Contributions by Consent or Dissent

Jonathan H.W. Tan, Yves Breitmoser and Friedel Bolle

MPRA Paper from [University Library of Munich, Germany](#)

Abstract: We study games where voluntary contributions can be adjusted until a steady state is found. In consent games contributions start at zero and can be increased by consent, and in dissent games contributions start high and can be decreased by dissent. Equilibrium analysis predicts free riding in consent games but, in contrast, as much as socially efficient outcomes in dissent games. In our experiment, inexperienced subjects contribute high in consent games and low in dissent games, but behavior converges toward equilibrium predictions over time and eventually experienced subjects contribute as predicted: low in consent games and high in dissent games. Observed deviations from equilibrium in consent games are best explained by level-k reasoning, and those in dissent games are best explained by hierarchical reasoning formalized as nested logit equilibrium.

Keywords: [public good](#); [contribution game](#); [bounded rationality](#); [mechanism](#) (search for similar items in EconPapers)

JEL-codes: [C71](#) [C44](#) [H41](#) (search for similar items in EconPapers)

Date: 2010-04-09

Downloads: (external link)

<http://mpa.ub.uni-muenchen.de/22001/>

Related works:

This item may be available elsewhere in EconPapers: [Search](#) for items with the same title.

Export reference: [BibTeX](#) [RIS](#) (EndNote, ProCite, RefMan) [HTML/Text](#)

Persistent link: <http://EconPapers.repec.org/RePEc:pra:mpapa:22001>

[Access Statistics](#) for this paper

Zdroj: EconPapers⁷⁹

Obrázek 17 Záznam vyhledaného článku v EconPapers, jehož prostřednictvím (vyhledávacím rozhraním) je umožněn přístup ke zdrojům Repec. Repec pracuje nad repozitáři, sklízí jejich metadata; záznam vyhledaného příspěvku vede k plnému textu uloženému v repozitáři MPRA⁸⁰, jenž slouží autorům, kteří chtějí zpřístupnit své publikace prostřednictvím Repec, avšak jejich instituce nemá vlastní repozitář.

⁷⁹ <http://econpapers.repec.org/>

⁸⁰ Munich Personal RePEc Archive, <http://mpa.repec.org/>

Munich Personal RePEc Archive

[Home](#) | [Browse](#) | [Search](#) | [About](#) | [Help](#)
[Login](#) | [Create Account](#)

Voluntary Contributions by Consent or Dissent

Tan, Jonathan H.W.; Breitmoser, Yves and Bolle, Friedel (2010): *Voluntary Contributions by Consent or Dissent*. Unpublished.

PDF - Requires a PDF viewer such as [GSview](#), [Xpdf](#) or [Adobe Acrobat Reader](#)

322Kb

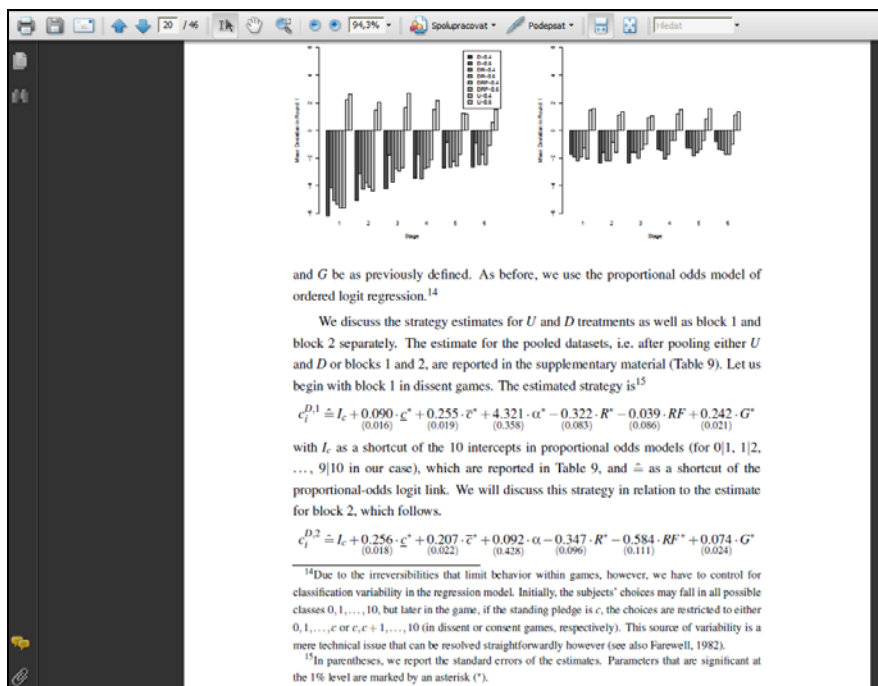
Abstract

We study games where voluntary contributions can be adjusted until a steady state is found. In consent games contributions start at zero and can be increased by consent, and in dissent games contributions start high and can be decreased by dissent. Equilibrium analysis predicts free riding in consent games but, in contrast, as much as socially efficient outcomes in dissent games. In our experiment, inexperienced subjects contribute high in consent games and low in dissent games, but behavior converges toward equilibrium predictions over time and eventually experienced subjects contribute as predicted: low in consent games and high in dissent games. Observed deviations from equilibrium in consent games are best explained by level-k reasoning, and those in dissent games are best explained by hierarchical reasoning formalized as nested logit equilibrium.

Item Type:	MPRA Paper
Language:	English
Keywords:	public good, contribution game, bounded rationality, mechanism
Subjects:	C - Mathematical and Quantitative Methods > C7 - Game Theory and Bargaining Theory > C71 - Cooperative Games C - Mathematical and Quantitative Methods > C4 - Econometric and Statistical Methods: Special Topics > C44 - Statistical Decision Theory: Operations Research H - Public Economics > H4 - Publicly Provided Goods > H41 - Public Goods
ID Code:	22001
Deposited By:	Yves Breitmoser
Deposited On:	13. Apr 2010 04:08
Last Modified:	14. Apr 2010 11:25
References:	<p>Admati, A. and Perry, M. (1991). Joint projects without commitment. <i>Review of Economic Studies</i>, 58(2):259-276.</p> <p>Amemiya, T. (1978). On a two-step estimation of a multivariate logit model. <i>Journal of Econometrics</i>, 8(1):13-21.</p> <p>Anderson, S. and De Palma, A. (1992). Multiproduct firms: A nested logit approach. <i>The Journal of Industrial Economics</i>, 40 (3):261-276.</p> <p>Arcidiacono, P. and Jones, J. (2003). Finite mixture distributions, sequential likelihood and the em algorithm. <i>Econometrica</i>, 71 (3):933-946.</p>

Zdroj: Munich Personal RePEc Archive

Obrázek 18 Záznam vyhledaného článku v MPRA i s plným textem ve formátu PDF (viz další obrázek); MPRA je budován v prostředí EPrints (EPrints 3.0.5)

and G be as previously defined. As before, we use the proportional odds model of ordered logit regression.¹⁴

We discuss the strategy estimates for U and D treatments as well as block 1 and block 2 separately. The estimate for the pooled datasets, i.e. after pooling either U and D or blocks 1 and 2, are reported in the supplementary material (Table 9). Let us begin with block 1 in dissent games. The estimated strategy is¹⁵

$$c_t^{D,1} \hat{=} I_t + 0.090 \cdot c^* + 0.255 \cdot c^* + 4.321 \cdot \alpha^* - 0.322 \cdot R^* - 0.039 \cdot RF + 0.242 \cdot G^*$$

(0.016) (0.019) (0.358) (0.083) (0.086) (0.021)

with I_t as a shortcut of the 10 intercepts in proportional odds models (for 0|1, 1|2, ..., 9|10 in our case), which are reported in Table 9, and $\hat{=}$ as a shortcut of the proportional-odds logit link. We will discuss this strategy in relation to the estimate for block 2, which follows.

$$c_t^{D,2} \hat{=} I_t + 0.256 \cdot c^* + 0.207 \cdot c^* + 0.092 \cdot \alpha - 0.347 \cdot R^* - 0.584 \cdot RF^* + 0.074 \cdot G^*$$

(0.018) (0.022) (0.428) (0.096) (0.111) (0.024)

¹⁴Due to the irreversibilities that limit behavior within games, however, we have to control for classification variability in the regression model. Initially, the subjects' choices may fall in all possible classes 0, 1, ..., 10, but later in the game, if the standing pledge is c , the choices are restricted to either 0, 1, ..., c or $c+1, \dots, 10$ (in dissent or consent games, respectively). This source of variability is a mere technical issue that can be resolved straightforwardly however (see also Farewell, 1982).

¹⁵In parentheses, we report the standard errors of the estimates. Parameters that are significant at the 1% level are marked by an asterisk (*).

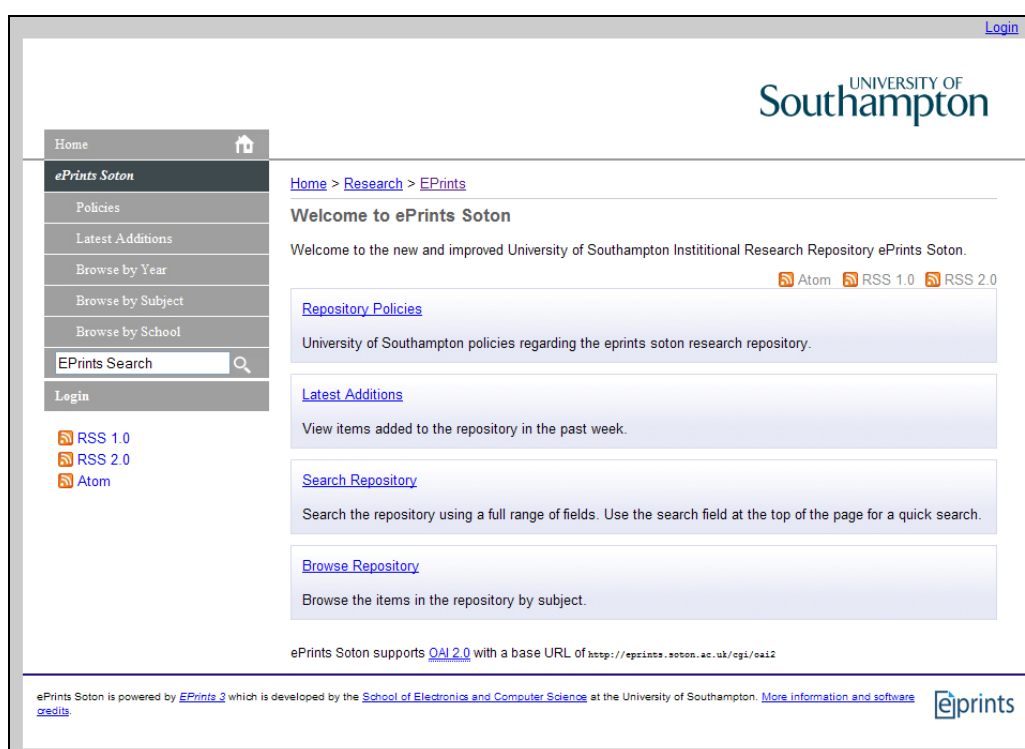
Zdroj: Munich Personal RePEc Archive

Obrázek 19 Získaný plný text článku uloženého v repozitáři MPRA

3.2.3 Institucionální repozitáře

Institucionální repozitáře jsou spravovány určitou institucí s cílem shromáždit na jednom místě, dlouhodobě uchovat a zpřístupnit výsledky vědecké činnosti dané instituce.

Institucionální repozitáře jsou nástrojem ke zviditelnění instituce prostřednictvím výsledků vědecké činnosti a pomáhají rovněž zvýšení prestiže dané instituce v rámci nejrůznějších hodnocení. **Univerzity v řadě zemí ukládají autorům uložení publikací do repozitářů jako povinnost**⁸¹ (tzv. *open access mandate deposit*⁸²). Výsledky hodnocení univerzit prokazují význam institucionálních repozitářů.

Zdroj: ePrints Soton⁸³

Obrázek 20 Eprints je open source software vytvořený a nadále vyvíjený na University of Southampton⁸⁴, kde je také, jak je vidět na obrázku, pro vlastní repozitář univerzity využíván. Základním cílem jeho vývoje bylo umožnit budování archivů elektronických tisků, může však být

⁸¹ The Immediate-Deposit/Optional-Access (ID/OA) Mandate: Rationale and Model, <http://openaccess.eprints.org/index.php?archives/71-guid.html>

⁸² University of Edinburgh Adopts an Open Access Mandate, <http://www.dspace.org/news-archive/University-of-Edinburgh-Adopts-an-Open-Access-Mandate.html>

⁸³ <http://eprints.soton.ac.uk/>

⁸⁴ <http://www.soton.ac.uk/>

využíván pro uložení a zpřístupňování nejrozličnějších digitálních dat (obrazových dokumentů, zvukových archivů apod.).

Více informací o institucionálních politikách a doporučeních k otevřenému přístupu viz **ROARMAP** (Registry of Open Access Repository Material Archiving Policies).⁸⁵

3.2.4 Otevřené repozitáře

Iniciativa otevřeného přístupu k archivům (*Open Archives Initiative*⁸⁶) vyžaduje, aby otevřené repozitáře (angl. *open repositories*) splňovaly dvě nejdůležitější podmínky:

- repozitář musí poskytovat otevřený přístup ke svému obsahu (pokud neexistují zákonná omezení, která je pochopitelně nutné respektovat),
- repozitář musí poskytovat otevřený přístup ke svým metadatům pro účely jejich sklizení⁸⁷.

Existuje řada služeb, které využívají protokol **OAI-PMH**, zpřístupňujících informace získané z repozitářů (např. **Google Scholar**⁸⁸, **OAISTER**⁸⁹ nebo **OpenDOAR Search**⁹⁰).

Nad individuálními institucionálními repozitáři pracuje řada dalších nástrojů, některé v národním, jiné v celosvětovém měřítku. Tyto portály nevedou jen k informacím dostupným v režimu OA, umožňují však jedním dotazem prohledat obrovský informační prostor.

- **Australian Research Online**, <http://research.nla.gov.au/>
- **DRIVER** – Digital Repository Infrastructure Vision for European Research, <http://www.driver-community.eu/>
- **HAL** (Hyper articles en ligne), <http://hal.archives-ouvertes.fr/>
- **NARCIS** – The gateway to scholarly information in The Netherlands, <http://www.narcis.info/>

⁸⁵ <http://www.eprints.org/openaccess/policysignup/>

⁸⁶ <http://www.openarchives.org/>

⁸⁷ JISC infoNet: Mapping and Harvesting of Metadata, <http://www.jiscinfonet.ac.uk/infokits/repositories/technical-framework/mapping>

⁸⁸ <http://scholar.google.com/>

⁸⁹ <http://www.opendoar.org/search.php>

⁹⁰ <http://www.opendoar.org/search.php>

4 Otevřený přístup a autorské právo

S otevřeným přístupem k publikacím úzce souvisí problematika autorských práv. V tradičním vydavatelském procesu se autor vzdává svých práv ve prospěch vydavatele. Proto musí při auto-archivaci do repozitářů autoři respektovat vydavatelskou politiku a nakládat se svými publikacemi v souladu s podmínkami autorských smluv.

Auto-archivace (ang. *self-archiving*)

Auto-archivace je vložení digitálního dokumentu do veřejně přístupného webového sídla, nejlépe do repozitáře, včetně vložení metadat.⁹¹

Embargo na otevřený přístup k publikovaným článkům

Období embarga⁹² je doba, po kterou nakladatel nepovoluje otevřený přístup k publikovanému příspěvku v repozitářích institucí autorů (nebo otevřený přístup jiným způsobem, např. na webu autora).

4.1 Creative Commons

Jedním z nástrojů, jímž si mohou autoři zachovat část práv a ostatních se vzdát ve prospěch jiných tvůrců, jsou **Creative Commons**.

Creative Commons⁹³ je nezisková organizace, která vytvořila soubor licencí⁹⁴, jež umožňují za určitých podmínek zvolených autorem legálně používat jeho autorské dílo.⁹⁵ Autor, který zveřejňuje své autorské dílo s využitím některé z licencí Creative Commons, se nevzdává svých práv, naopak si práva ponechává. Umožňuje však využívání svého autorského díla (šíření, úpravu) za předpokladu dodržení dalších jím zvolených podmínek.

⁹¹ Self-Archiving FAQ, <http://www.eprints.org/openaccess/self-faq/>

⁹² angl. *embargo period*

⁹³ <http://creativecommons.org/>

⁹⁴ <http://creativecommons.org/about/licenses/>

⁹⁵ Viz též Science Commons pro oblast vědeckých dat, <http://sciencecommons.org/>.

„Licence Creative Commons je soubor veřejných licencí, které přinášejí nové možnosti v oblasti publikování autorských děl: posilují pozici autora při rozhodování, za jakých podmínek bude dílo veřejně zpřístupněno.“⁹⁶ Více informací o Creative Commons viz⁹⁷.

Creators choose a set of conditions they wish to apply to their work.

 Attribution by	 Share Alike sa	 Non-Commercial nc	 No Derivative Works nd
You let others copy, distribute, display, and perform your copyrighted work — and derivative works based upon it — but only if they give credit the way you request.	You allow others to distribute derivative works only under a license identical to the license that governs your work.	You let others copy, distribute, display, and perform your work — and derivative works based upon it — but for non-commercial purposes only.	You let others copy, distribute, display, and perform only verbatim copies of your work, not derivative works based upon it.

The Licenses

Attribution
cc by

This license lets others distribute, remix, tweak, and build upon your work, even commercially, as long as they credit you for the original creation. This is the most accommodating of licenses offered, in terms of what others can do with your works licensed under Attribution.

[View License Deed](#) | [View Legal Code](#)

Attribution Share Alike
cc by-sa

This license lets others remix, tweak, and build upon your work even for commercial reasons, as long as they credit you

Zdroj: Creative Commons⁹⁸

Obrázek 21 K vyjádření práv a povinností uživatele k dílu zveřejněnému pod licencí CC jsou používány jednoduché mezinárodně srozumitelné piktogramy.

⁹⁶Creative Commons Česká republika, <http://www.creativecommons.cz/>

⁹⁷ GRUBER, Lukáš. Licence Creative Commons a perspektiva jejich zavedení do českého prostředí. *Ikaros* [online]. 2008, roč. 12, č. 3 [cit. 2010-04-29]. Dostupný z: <<http://www.ikaros.cz/node/4612>>. ISSN 1212-5075.

⁹⁸ <http://creativecommons.org/about/licenses/>

Zdroj: Public Library of Science (PLoS)⁹⁹

Obrázek 22 Licence Creative Commons jsou využívány i v časopisech Public Library of Science (PLoS)¹⁰⁰

⁹⁹ <http://www.plos.org/index.php>

¹⁰⁰ <http://www.plos.org/journals/license.php>

5 Výhody otevřeného přístupu k výsledkům výzkumu a vývoje

Za největší výhodu otevřeného přístupu k vědeckým publikacím je považován jejich dopad na další rozvoj výzkumu a vývoje. Dá se předpokládat, že všem snadno a bez bariér dostupné příspěvky jsou více čteny, využívány a citovány. Vzhledem k tomu, že jde ve značné míře především o výstupy řešení výzkumných úkolů podporovaných z veřejných zdrojů, je přirozeně jedním z očekávaných přínosů otevřeného přístupu k publikacím také úspora finančních prostředků opakovaně vynakládaných na již dříve jinými řešené a podporované výzkumné záměry.

Mezi přínosy otevřeného přístupu, který pochopitelně není zadarmo¹⁰¹, bývají zmiňovány zpravidla tyto výhody:

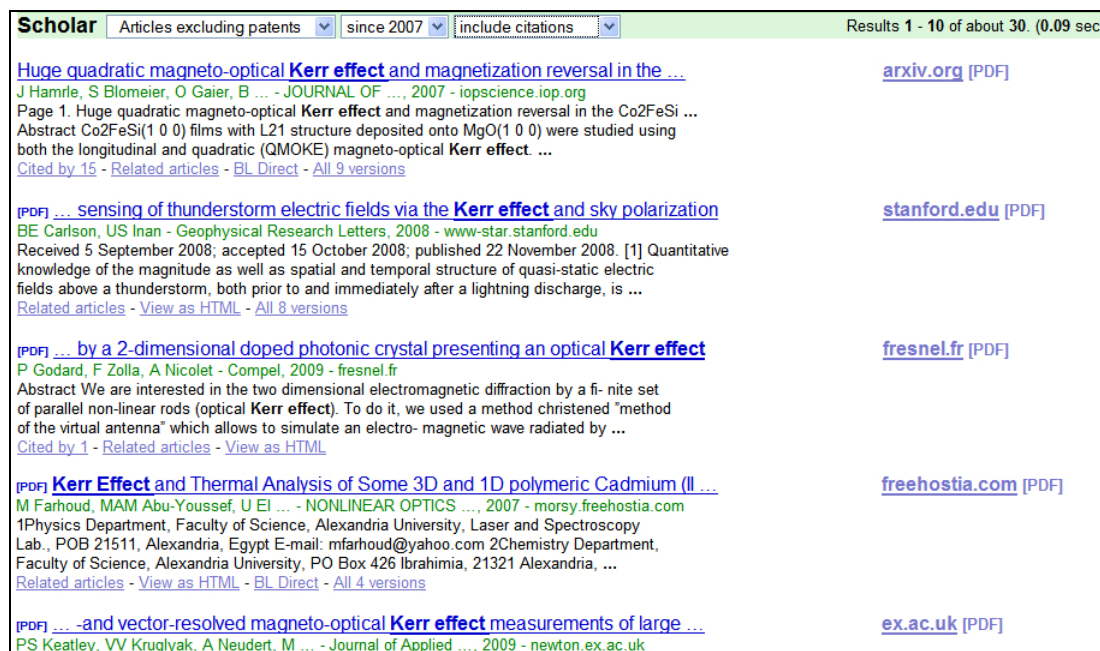
- kratší publikační proces ve srovnání s tradičními aktivitami nakladatelů,
- okamžitý přístup k potřebným informacím, které je možné snadno a rychle vyhledat a také získat bez (z pohledu uživatele zbytečných) bariér (např. finančních nákladů na předplatné) a časových prodlev nejen přímo v časopisech s otevřeným přístupem a jednotlivých repozitářích, ale také prostřednictvím řady volně dostupných služeb pracujících s metadaty získanými (sklizenými¹⁰²) z repozitářů, např. prostřednictvím nástrojů jako je Google Scholar¹⁰³,
- volný přístup k výsledkům výzkumu a vývoje, který je financován z veřejných zdrojů,
- možnost propojení elektronických dokumentů umístěných na různých místech na síti s vědeckými daty, které souvisejí s publikovanými výsledky, což umožní i dalším autorům seznámit se hlouběji s problematikou a případně posoudit kvalitu či oprávněnost publikovaných závěrů,
- nárůst citačních ohlasů na otevřeně přístupné publikace,

¹⁰¹ Ekonomické studie nákladů a výhod různých modelů komunikace vědeckých poznatků je možné najít na: Economic and Social Impacts of Open Access (Easi-OA), <http://www.cfses.com/projects/Easi-OA.htm>

¹⁰² Software, který je využíván pro budování repozitářů, umožňuje sklizení metadat prostřednictvím protokolu OAI-PMH, The Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting, <http://www.openarchives.org/OAI/openarchivesprotocol.html>

¹⁰³ <http://scholar.google.com/>

- možnost zachování autorských práv; pro autory (akademické pracovníky) to také znamená, že mohou výsledky své práce využít vícenásobně, např. ve výuce nebo v rámci příspěvků na konferencích, aniž by museli žádat o svolení vydavatele,
- vyšší kvalita nabídky informací pro akademickou sféru, odbornou veřejnost a v neposlední řadě i pro laickou veřejnost zajímající se o určitou problematiku.

Zdroj: Google Scholar¹⁰⁴, ©2010 Google

Obrázek 23 Jak je vidět z vyhledaných odkazů, pracuje Google Scholar také nad otevřenými repozitáři: značné množství vyhledaných dokumentů je jejich zásluhou (a přímo v prostředí Google Scholar) okamžitě k dispozici ve formátu PDF, viz odkazy na PDF dokumenty vpravo

5.1 Iniciativy a doporučení na podporu otevřeného přístupu

Otevřený přístup k publikovaným výsledkům výzkumu a vývoje je podporován řadou významných iniciativ a tato podpora je kromě jiného vyjádřena i v deklaracích a doporučeních. Postupně se také myšlenky hnutí za otevřený přístup stávají součástí politiky vlád a poskytovatelů finančních prostředků na výzkum a vývoj. Agentury vynakládající finanční prostředky na řešení projektů vyžadují, aby výstupy z financovaných projektů byly buď publikovány v časopisech v režimu otevřeného přístupu, nebo aby eprinty publikací byly

¹⁰⁴ <http://scholar.google.com/>

uloženy a zpřístupněny (v souladu s politikou vydavatelů; je akceptováno embargo) v institucionálních nebo tematicky zaměřených repozitářích.

Otevřený přístup je podporován také **Evropskou komisí**¹⁰⁵ a **Evropskou radou pro výzkum**¹⁰⁶. Vyjádřením této podpory je kromě jiného **pilotní projekt otevřeného přístupu k recenzovaným vědeckým článkům**¹⁰⁷ vztahující se na část projektů podpořených v 7. rámcovém programu (RP)¹⁰⁸. Tento pilotní projekt pokrývá přibližně 20% z celkového rozpočtu 7. RP. Příjemce finanční podpory je povinen udělat maximum pro uložení výstupu z projektu do otevřeného repozitáře (nejpozději do šesti nebo 12 měsíců od publikování článku v recenzovaném časopisu). Pilotní projekt je zaměřen jen na některé oblasti, a sice na energetiku, životní prostředí, zdraví, část informačních a komunikačních technologií, infrastrukturu pro výzkum¹⁰⁹, společensko-ekonomické a humanitní vědy a na vědu ve společnosti.

5.1.1 Hlavní iniciativy, deklarace či doporučení

2002: Budapest Open Access Initiative, <http://www.soros.org/openaccess/read.shtml>

2003: Bethesda Statement on Open Access Publishing¹¹⁰, <http://www.earlham.edu/~peters/fos/bethesda.htm>

¹⁰⁵ http://ec.europa.eu/index_cs.htm

¹⁰⁶ European Research Council (ERC), <http://erc.europa.eu/>, ERC Scientific Council Guidelines for Open Access, http://erc.europa.eu/pdf/ScC_Guidelines_Open_Access_revised_Dec07_FINAL.pdf

¹⁰⁷ Open access pilot in FP7, <http://ec.europa.eu/research/science-society/index.cfm?fuseaction=public.topic&id=1680>, PDF: http://ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/open-access-pilot_en.pdf

¹⁰⁸ Seventh Framework Programme (FP7), http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html

¹⁰⁹ **OpenAIRE – Open Access Infrastructure Research for Europe**, <http://www.openaire.eu/>, je projekt 7. RP (FP7) č. RI-246686, kterého se prostřednictvím Ústřední knihovny účastní VŠB-TUO jako tzv. National Contact Point pro Českou republiku. OpenAIRE je projekt, jehož cílem je poskytnout infrastrukturu a podporu pro usnadnění otevřeného přístupu k výsledkům vědeckých projektů v souladu se záměry Open access pilot in FP7. Jedním z úkolů projektu OpenAIRE je vytvoření technické infrastruktury propojené s portálem, jehož prostřednictvím budou zpřístupněny publikované výsledky výzkumu financovaného z prostředků FP7. Služba Helpdesk bude poskytovat podporu ve všech členských státech EU vědcům i institucím pro ukládání výsledků řešení projektů do repozitářů. Technologická část OpenAIRE je založena na softwarovém řešení DNET vyvinutém konsorciem DRIVER pro propojení existujících repozitářů a na software Invenio vyvinutém v CERN pro provoz tzv. sirotčího (angl. *orphan*) repozitáře, jehož prostřednictvím budou přístupné publikace autorů, jejichž instituce vlastní repozitář nemají.

¹¹⁰ Definice otevřeného přístupu podle této iniciativy: <http://www.plos.org/oa/definition.php>

2003: Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities, <http://oa.mpg.de/openaccess-berlin/berlindeclaration.html>¹¹¹

2008: Wellcome Trust (Velká Británie): Position statement in support of open and unrestricted access to published research, <http://www.wellcome.ac.uk/About-us/Policy/Spotlight-issues/Open-access/Policy/index.htm>

2008: Brisbane Declaration on Open Access, <https://mx2.arl.org/Lists/SPARC-OAForum/Message/4606.html>

Declaration on Access to Research Data from Public Funding [online]. Paris, 30 Jan 2004 [cit. 2010-04-25]. Dostupný z: <<http://www.codata.org/archives/2005/UNESCOmtg/dryden-declaration.pdf>>. ¹¹²

EUA (European University Association) Recommendations from the EUA Working Group on Open Access adopted by the EUA Council on 26th of March 2008 [online]. University of Barcelona, Spain [cit. 2010-04-25]. Dostupný z: <http://www.eua.be/fileadmin/user_upload/files/Policy_Positions/Recommendations_Open_Access_adopted_by_the_EUA_Council_on_26th_of_March_2008_final.pdf>. ¹¹³

Petition for guaranteed public access to publicly-funded research results [online]. [cit. 2010-04-25]. Dostupný z: <<http://www.ec-petition.eu/index.php?p=index>>.

5.2 Otevřený přístup a citační ohlasy

Jednou z motivací pro publikování v režimu otevřeného přístupu pro autory je předpoklad, že jejich OA publikace budou nejen více čteny, ale také více citovány. O tom, že OA vede skutečně k nárůstu citačních ohlasů, již bylo v literatuře prostřednictvím různých studií sneseno hodně důkazů. ^{114,115} Vyskytují se však i názory, které nárůst citačních ohlasů u OA publikací zpochybňují. ¹¹⁶

Nicméně i přes poměrně krátkou dobu, po kterou jsou strategie OA uplatňovány, se zdá, že otevřený přístup působí i v tomto směru pozitivně. Nejjednodušší cestou, jak se přesvědčit

¹¹¹ Berlínskou deklaraci podepsala Grantová agentura České republiky a Akademie věd České republiky.

¹¹² Tato deklarace byla podepsána i Českou republikou.

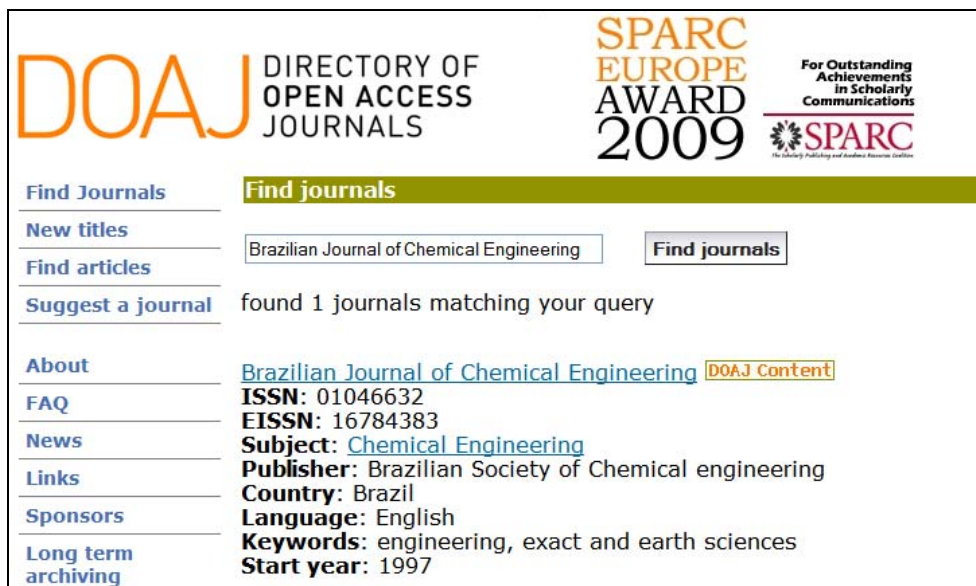
¹¹³ Na činnosti této pracovní skupiny EUA se podílel i zástupce České republiky.

¹¹⁴ Self-Selected or Mandated, Open Access Increases Citation Impact for Higher Quality Research, <http://eprints.ecs.soton.ac.uk/18493/>

¹¹⁵ The Open Access citation advantage: Studies and results to date, <http://eprints.ecs.soton.ac.uk/18516/>

¹¹⁶ Open Access does not increase citations for research articles from The Astrophysical Journal, <http://adsabs.harvard.edu/abs/2007arXiv0709.0896K>

o tom, jak se věci mají, je publikovat článek v OA časopise, nebo začít ukládat své publikace do otevřeného repozitáře.

DOAJ DIRECTORY OF OPEN ACCESS JOURNALS

SPARC EUROPE AWARD 2009 For Outstanding Achievements in Scholarly Communications

Find Journals **Find journals**

New titles **Find articles** **Suggest a journal**

About **FAQ** **News** **Links** **Sponsors** **Long term archiving**

Brazilian Journal of Chemical Engineering **Find journals**

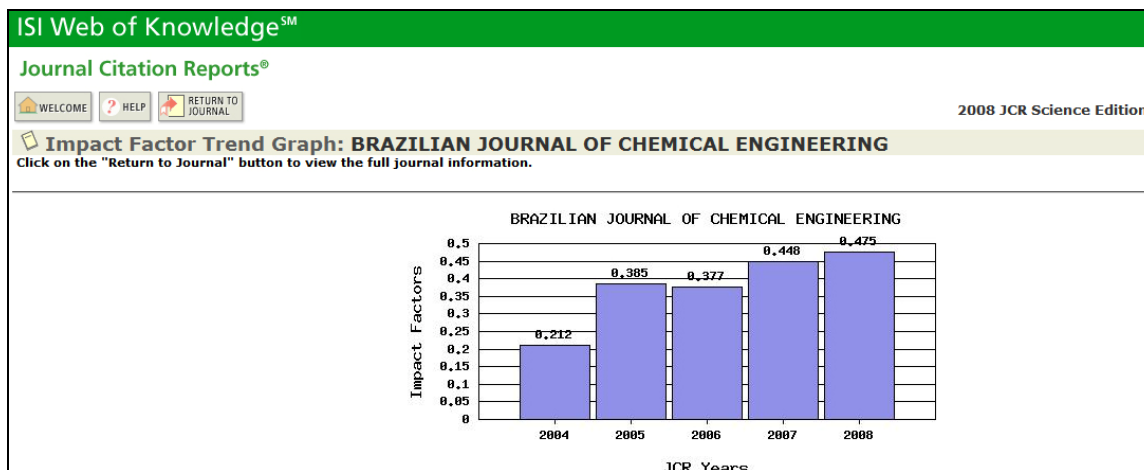
found 1 journals matching your query

[Brazilian Journal of Chemical Engineering](#) [DOAJ Content](#)

ISSN: 01046632
EISSN: 16784383
Subject: [Chemical Engineering](#)
Publisher: Brazilian Society of Chemical engineering
Country: Brazil
Language: English
Keywords: engineering, exact and earth sciences
Start year: 1997

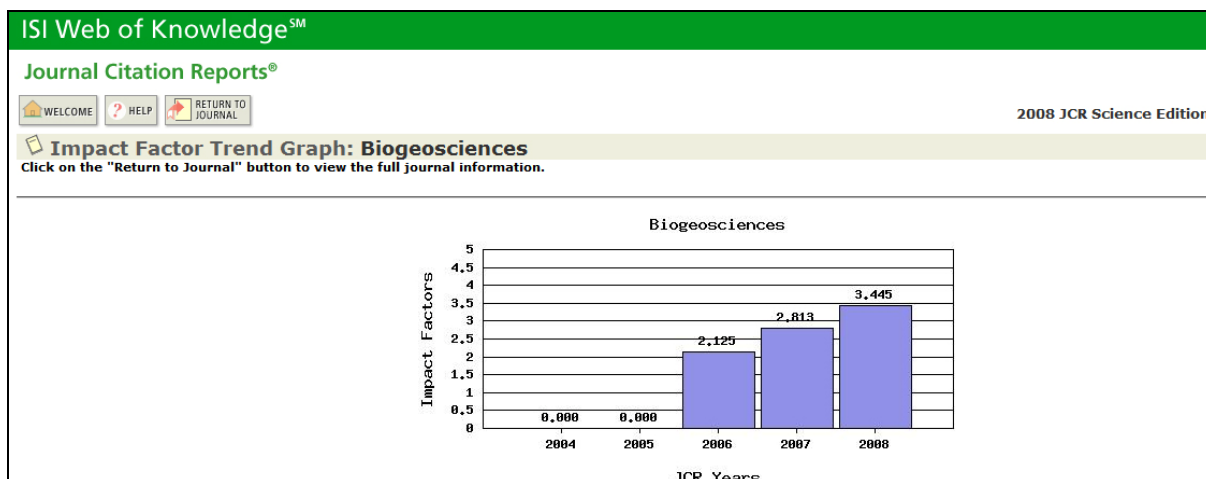
Zdroj: DOAJ, 2010, Lund University Libraries

Obrázek 24 Brazilian Journal of Chemical Engineering je OA časopis.

Zdroj: Journal Citation Reports (JCR), Copyright © 2010 Thomson Reuters

Obrázek 25 A jak je vidět z údajů v JCR, impakt faktor časopisu Brazilian Journal of Chemical Engineering se v průběhu let víceméně zvyšuje.

Zdroj: Journal Citation Reports (JCR), Copyright © 2010 Thomson Reuters

Obrázek 26 Hodnota impakt faktoru se zvyšuje i OA časopisu Biogeosciences, který je publikován nakladatelstvím Copernicus¹¹⁷.

The screenshot shows the homepage of the Biogeosciences journal. The header includes the journal title "Biogeosciences" and the tagline "An Interactive Open Access Journal of the European Geosciences Union". The navigation menu on the left includes links to Home, Online Library BG, Online Library BGD, Alerts & RSS Feeds, General Information, Submission, Review, Production, Subscription, and Comment on a Paper. The main content area features the journal's logo, a list of co-editors-in-chief (Emmanuel Boss, Jürgen Kesselmeier, S.W.A. Naqvi & Albrecht Neftel), and a description of the journal's open access policy and indexing. The right sidebar contains a search bar, a news section with a recent paper highlight, and a section for recent papers.

Zdroj: Biogeosciences

Obrázek 27 Úvodní strana časopisu Biogeosciences¹¹⁸

¹¹⁷ <http://publications.copernicus.org/>

¹¹⁸ Biogeosciences : An Interactive Open Access Journal of the European Geosciences Union, <http://www.biogeosciences.net/>

6 Literatura

- BARTOŠEK, Miroslav. Open access - otevřený přístup k vědeckým informacím. Úvod do problematiky. *Zpravodaj ÚVT MU* [online]. 2009, roč. 20, č. 2, s. 1-7 [cit. 2010-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/628.html>>. ISSN 1212-0901.
- BORGMAN, Christine L. *Scholarship in the digital age : information, infrastucture, and the Internet*. Cambridge : MIT Press, c2007. xxiv, 336 s. ISBN 978-0-262-02619-2.
- European Commission. *Open access : opportunities and challenges : a handbook*. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2008. 139 s. Dostupný rovněž z WWW: <http://ec.europa.eu/research/science-society//document_library/pdf_06/open-access-handbook_en.pdf>. ISBN 978-92-79-06665-8.
- FIRSTOVÁ, Zdenka (ed.). *CASLIN 2009 : Institutional online repositories and open access : 16th international seminar, Teplá Monastery, Czech Republic, 7-11 June 2009*. Plzeň : Západočeská univerzita, 2009. 82 s. Dostupný též z WWW: <<http://www.knihovna.zcu.cz/Caslin/Caslin09.pdf>>. ISBN 978-80-7043-806-0.
- GRUBER, Lukáš. Licence Creative Commons a jejich využití v OA. *Zpravodaj ÚVT MU* [online]. 2009, roč. 20, č. 2, s. 8-12 [cit. 2010-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/629.html>>. ISSN 1212-0901.
- LYNCH, Clifford A. Institutional repositories : essential infrastructure for scholarship in the digital age. ARL: A Bimonthly Report [online]. February 2003, no. 226 [cit. 2010-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.arl.org/resources/pubs/br/br226/br226ir.shtml>>.
- RYGELOVÁ, Pavla. Služba SHERPA/RoMEO - další život vědeckého článku. *Zpravodaj ÚVT MU* [online]. 2009, roč. 20, č. 2, s. 12-17 [cit. 2010-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/630.html>>. ISSN 1212-0901.
- SOLOMON, David J. *Developing Open Access Journals: A Practical Guide*. Oxford : Chandos, 2008. xiv, 192 s. ISBN 978-1-84334-339-4.
- TRIM, Michelle. *What every student should know about practicing peer review*. 1st ed. New York : Pearson Longman, 2007. vii, 49 s. ISBN 978-0-321-44848-4.
- WAAIJERS, Leo. Publish and cherish with non-proprietary peer review systems. *Ariadne* [online]. 30-April-2009, issue 59 [cit. 2010-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.ariadne.ac.uk/issue59/waaijers/>>. ISSN 1361-3200.
- WELLER, Ann C. *Editorial peer review : its strengths and weaknesses*. Medford : Information Today, c2001. xv, 342 s. ISBN 1-57387-100-1.

WILLINSKY, John. *The access principle : the case for open access to research and scholarship*. Cambridge, Mass: MIT, 2006. xv, 287 s. ISBN 0-262-51266-1.¹¹⁹

7 Užitečné zdroje informací k OA a repozitářům

- Confederation of Open Access Repositories (COAR), <http://coar-repositories.org/>
- Information Platform Open Access, http://open-access.net/de_en/homepage
- OARE, Online Access to Research in the Environment, <http://www.oaresciences.org/en/>
- Open Access, <http://www.eprints.org/openaccess/>
- Open Access Archivangelism (by Stevan Harnad), <http://openaccess.eprints.org/>
- Open Access Directory, http://oad.simmons.edu/oadwiki/Main_Page
- Open Access Now, campaigning for freedom of research information, <http://www.biomedcentral.com/openaccess/>
- Open Access to Scholarly Information, <http://www.openaccess.nl/>
- Open Access Scholarly Information Sourcebook (OASIS), <http://www.openoasis.org/>
- Open Archives Initiative, <http://www.openarchives.org/>
- The Open Citation Project¹²⁰ – Reference Linking and Citation Analysis for Open Archives, The effect of open access and downloads ('hits') on citation impact: a bibliography of studies, <http://opcit.eprints.org/oacitation-biblio.html>
- OpenDOAR, Directory of Open Access Repositories, <http://opendoar.org/>
- Open Repository, <http://www.openrepository.com/>, a service from BioMed Central¹²¹
- JISC¹²² Digital Repositories, <http://www.jisc.ac.uk/publications/filter.aspx?Tags=35>
- Peter Suber, Open Access News, News from the open access movement, <http://www.earlham.edu/~peters/fos/fosblog.html>
- Repositories Support Project, <http://www.rsp.ac.uk/index>
- SHERPA, <http://www.sherpa.ac.uk/index.html>

¹¹⁹ Po registraci je volně dostupný plný text knihy, viz informace na: <http://mitpress.mit.edu/catalog/item/default.asp?ttype=2&tid=10611>

¹²⁰ <http://opcit.eprints.org/proposal.html>

¹²¹ BioMed Central, The Open Access Publisher, <http://www.biomedcentral.com/>,

¹²² Joint Information Systems Committee, <http://www.jisc.ac.uk/>

- SHERPA – Glossary of Open Access Abbreviations, Acronyms and Terms,
<http://www.sherpa.ac.uk/glossary.html>
- SPARC: The Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition,
<http://www.arl.org/sparc/>
- SPARC Europe, <http://www.sparceurope.org/>

Autor:	Mgr. Daniela Tkačíková	
Katedra, institut :	Regionální centrum celoživotního vzdělávání	9240
Název:	Moderní metody uchovávání a šíření výsledků výzkumu a vývoje	
Místo, rok, vydání:	Ostrava, 2010, 1. vydání	
Počet stran:	38	
Vydala:	VŠB – TU OSTRAVA 17. listopadu 15/2172 708 33 Ostrava-Poruba	
Tisk:	RCCV, Útvar 9240, VŠB-TU Ostrava	
Náklad:	10 ks	

Neprodejné

ISBN 978-80-248-2159-7